

TRÆPOLITIK

FOR HELSINGØR KOMMUNE

FORORD

Træer er en uvurderlig del af vores byer og landskaber. De skaber smukke og levende omgivelser, forbedrer klima og miljø og bidrager til både biodiversitet og menneskers trivsel.

I Helsingør Kommune har vi et ansvar for at bevare og udvikle vores grønne områder - ikke kun for os selv, men også for kommende generationer.

Med denne træpolitik sætter vi en tydelig retning for en ansvarlig og bæredygtig træforvaltning. Vi sender et klart signal om, at træernes værdi har høj prioritet i Helsingør Kommune - både i forhold til det fysiske byrum og i den nødvendige grønne omstilling.

Som politiker står jeg for en balanceret tilgang, hvor bæredygtig udvikling går hånd i hånd med hensynet til naturen og byens grønne åndehuller. Træpolitikken afspejler netop denne balance: En kommune, hvor vi både værner om vores træer og skaber plads til fremtidens behov.

Jeg håber, at denne politik vil være et stærkt redskab for både kommunen, borgere og erhvervsliv, så vi i fællesskab kan sikre, at Helsingør forbliver en smuk, grøn og bæredygtig kommune.

Mette Lene Jensen

Viceborgmester og formand for Klima- og Bæredygtighedsudvalget

INDHOLD

Forord	3
Resumé	5
Indledning	7
Formål	7
Vision for en bæredygtig træforvaltning	7
Sammenhæng med Vision 2030 og andre politikker.....	8
Målsætninger	8
Udmøntning af målsætninger	9
Retningslinjer for drift af de kommunale træer	10
Fældning og beskæring af kommunens træer.....	10
Risikotræer	11
Opbygning af dødt ved i skove og parker	12
Gentilplantning.....	12
Fornyelse af parktræer	13
Valg af træarter	13
Sikring af gode vækstvilkår ved træplantning.....	13
Forholdsregler ved græsslåning, gravearbejde, kørsel med tunge maskiner, mm.	15
Retningslinjer for krav til beskyttelse af træer ved gravetilladelser mv.	18
Grave- og rådighedstilladelser.....	18
Vej- og anlægsprojekter	19
Retningslinjer for træer i byudvikling og planlægning	20
Træer i byen.....	20
Træer i udviklingen af nye byområder	22
Træer i boligområder og villahaver.....	24
Sammenfatning af retningslinjer for træer i byudviklingen.....	24
Lovgivning og beskyttelse	26
Håndhævelse.....	27
Træernes betydning	29
Klima	29
Sundhed	30
Vand	31
Biodiversitet	32
Landskaber og kulturhistorie.....	34
Æstetik og arkitektur	37
Bilag 1 Liste over hjemmehørende træer og buske	38

KOLOFON

Træpolitik for Helsingør Kommune er udarbejdet af Center for By, Land og Vand. Politikken har været i 6 ugers offentlig høring. Træpolitikken er endelig vedtaget af Byrådet den 22. september 2025.

RESUMÉ

Helsingør Kommunes træpolitik skaber en strategisk ramme for, hvordan træer integreres og bevares i det offentlige rum. Med klare målsætninger for en bæredygtig træforvaltning sikrer politikken, at træerne spiller en central rolle i byens udvikling. Samtidig fungerer den som et praktisk forvaltningsværktøj med konkrete retningslinjer for drift, planlægning og myndighedsopgaver i relation til træer.

Vision og målsætninger

Træer bidrager til livskvalitet på mange måder - fx ren luft, erosionssikring og temperaturregulering i bymiljøer. Men også træernes betydning for fx biodiversitet, smukke landskaber og historisk dybde har indflydelse på den oplevede livskvalitet. Politikken bygger på den grundtanke, at træer er en uundværlig del af kommunens grønne identitet – både for nuværende og kommende generationer.

Visionen for en bæredygtig træforvaltning er, at eksisterende træer bevares og beskyttes, samtidig med at der skabes plads til flere træer i by- og infrastrukturprojekter. Den bæredygtige træforvaltning konkretiseres gennem fire målsætninger, der har fokus på sikring og udvikling af træernes værdier i forbindelse med drift og fremtidige projekter. Træpolitikken skal derudover tydeliggøre myndighedernes lovbestemte ansvar for at beskytte træer og sikre en effektiv håndhævelse af disse regler.

Implementering

For at omsætte visionen til praksis fastlægges en række retningslinjer for drift og vedligeholdelse af kommunale træer; beskyttelse af træer ved gravearbejde og anlægsprojekter; samt integrering af træer i byudvikling og planlægning.

Retningslinjerne tydeliggør den værdi, træerne repræsenterer, og regulerer kommunens forvaltning heraf. De omfatter bl.a. begrænsning af fældninger, krav om erstatningsplantning ved indgreb og sikring af plads til træer og gode vækstbetingelser for nye træer i byudviklingsprojekter. Et særligt afsnit belyser den lovgivning, der beskytter træer, samt de håndhævelsesmuligheder, kommunen har i tilfælde af skader eller ulovlige fældninger. Dette giver borgerne indsigt i både kommunens handlemuligheder og forpligtelser.

Afslutningsvis præsenteres 18 argumenter for træernes værdi for mennesker og samfund, rigt illustreret med eksempelfotos fra kommunen. Her belyses blandt andet træernes rolle for klimatilpasning, folkesundhed, vandmiljø, naturværdier, landskabsoplevelser og attraktive byrum.

INDLEDNING

FORMÅL

Træpolitik for Helsingør Kommune er et centralt dokument, der skal danne grundlaget for kommunens træforvaltning.

Politikken udgør et politisk vedtaget fundament for forvaltningen af træer i kommunen og signalerer til borgere og byudviklingsaktører, at Helsingør Kommune prioriterer træernes værdi højt i forhold til byens fysiske og grønne miljø.

Derudover fungerer træpolitikken som et redskab til bæredygtig træforvaltning, både internt i kommunen og i dialogen med eksterne parter, herunder bygherrer og entreprenører.

VISION FOR EN BÆREDYGTIG TRÆFORVALTNING

Helsingør Kommune er en levende og grøn kommune, hvor skov og træer er en central del af vores identitet. Det er en styrke, vi ønsker at bygge videre på.

Som en del af Helsingør Kommunes overordnede Vision 2030 om en bæredygtig udvikling anerkender vi behovet for en målrettet politik for træforvaltning. Træer spiller en afgørende rolle i byens grønne profil og bidrager til miljøet, biodiversiteten og attraktive byrum.

Samtidig er pladsen til træer i byen ofte begrænset, og de må vige for infrastruktur og byudvikling. Dette skaber en udfordring, hvor træernes langsigtede værdi for livskvalitet, klima og natur risikerer at blive overset i kortsigtede prioriteringer.

Træpolitikken hviler på den grundtanke, at træer bidrager til borgernes livskvalitet – både gennem deres direkte økosystemtjenester og ved at være en del af naturen, som mange oplever det meningsfuldt at forvalte ansvarligt.

Med denne politik træffer Helsingør Kommune et aktivt valg om en bæredygtig forvaltning af træerne. Vi vil sikre, at træer bevares, plejes og integreres som en naturlig del af byens udvikling – fra plantning til træernes naturlige nedbrydning.

Dermed skaber vi bedre rammer for både borgere og natur og tager ansvar for en grønnere og mere bæredygtig fremtid.

VISION

TRÆER ER EN UUNDVÆRLIG DEL AF VORES BYER OG NATUR.
TRÆERNE STYRKER KOMMUNENS GRØNNE PROFIL OG SKABER VÆRDI
FOR BÅDE NUVÆRENDE OG KOMMENDE GENERATIONER.

VI VIL SKABE EN GRØNNERE OG MERE BÆREDYGTIG KOMMUNE VED
AT BESKYTTE OG BEVARE EKSISTERENDE TRÆER, SAMTIDIG MED AT VI
AKTIVT INTEGRERER FLERE TRÆER I BYUDVIKLINGEN.

SAMMENHÆNG MED VISION 2030 OG ANDRE POLITIKKER

Helsingør Kommunes Vision 2030 har et stærkt fokus på at fremme bæredygtighed, livskvalitet og en grøn byudvikling. Visionen understreger, at grønne områder og natur er vigtige for både økologisk balance og borgernes trivsel.

Arkitekturpolitikken: Arkitekturpolitikken pejlemærke 3 sætter fokus på sikring af adgangen til natur i byudviklingen, så borgerne har rekreative områder tæt på. Ny bebyggelse skal tilpasses de eksisterende landskabstræk, især i overgangszoner mellem by og natur.

Bosætnings- og boligpolitik

Helsingør Kommunes bosætnings- og boligpolitik understreger vigtigheden af integrere naturen i en bæredygtig byudvikling, bl.a. ved at sikre bevaringsværdig beplantning og stille krav om øget biodiversitet i lokalplanlægningen.

Biodiversitetsplan

Princippet om at bevare og beskytte værdifuld natur er et bærende element i Helsingør Kommunes Biodiversitetsplan. Eksisterende træer, især de gamle og etablerede træer, som udgør vigtige levesteder for dyrelivet, bidrager til den lokale biodiversitet.

Sundhedspolitik

Helsingør Kommunes sundhedspolitik understøtter en øget integration af træer og grønne områder som en strategi for at fremme både fysisk aktivitet, mental sundhed og bedre livskvalitet i byerne.

MÅLSÆTNINGER

Træpolitikken indeholder fire målsætninger, der tilsammen medvirker til at realisere træpolitikken formål om en bæredygtig træforvaltning i Helsingør Kommune.

MÅLSÆTNINGER

- 1. VI ANERKENDER TRÆERS BETYDNING FOR KLIMA, SUNDHED, BIODIVERSITET, VANDMILJØ, ARKITEKTUR OG LANDSKABER, OG TRÆERNES VÆRDI SKAL VÆGTES HØJT I KOMMUNENS BESLUTNINGSTAGNING.**
- 2. I KOMMUNENS DRIFT OG PLANLÆGNING ARBEJDER VI FOR AT BEVARE EKSISTERENDE TRÆER, BESKYTTE DERES ØKOLOGISKE BEHOV OG SIKRE DERES SUNDHED. FÆLDNING AF VÆRDIFULDE TRÆER SKAL KUN SKE SOM SIDSTE UDVEJ OG SKAL I ALTOVERVEJENDE GRAD GENPLANTES.**
- 3. PLANTNING AF FLERE TRÆER SKAL INDTÆNKES I ALLE UDVIKLINGSPROJEKTER, KOMMUNALE SÅVEL SOM PRIVATE, HERUNDER VEJPROJEKTER, BOLIGOMRÅDER OG OFFENTLIGE PARKER, SOM EN NATURLIG DEL AF BYENS GRØNNE NETVÆRK.**
- 4. VI SIKRER, AT MYNDIGHEDERNES LOVBUNDNE FORPLIGTELSE TIL BESKYTTELSE AF TRÆER KOMMUNIKERES KLART OG HÅNDHÆVES EFFEKTIVT.**

UDMØNTNING AF MÅLSÆTNINGER

Træpolitikken beskriver hvordan Helsingør Kommune gennem retningslinjer for drift og forvaltning arbejder aktivt for at implementere målsætningerne:

Retningslinjer for drift af de kommunale træer

Beskriver hvordan driften af de kommunale træer er tilrettelagt for at sikre træernes sundhed og biodiversitet.

Retningslinjer for krav til beskyttelse af træer ved gravetilladelser, anlægsarbejder, byggeri, oplag, mv.

Beskriver de krav, kommunen stiller ved gravetilladelser, anlægsarbejder og rådighedstilladelser for at eksisterende træer beskyttes mod skader på stamme, grene og rødder.

Retningslinjer for træer i byudvikling og planlægning

Beskriver byens natur og dens betydning for klima, dyreliv og menneskers trivsel samt hvordan kommunen kan planlægge for flere træer i byudviklingen.

Lovgivning og beskyttelse

Beskriver lovgivning i Danmark, der beskytter træer. Afsnittet beskriver også hvordan kommunen kan håndhæve ulovlige forhold.

Træernes betydning

Oplister og uddyber nogle af de vigtigste økosystemtjenester, som træer leverer, og som kan indgå som baggrundsviden og begrundelser for en bevarende træforvaltning.

RETNINGSLINJER FOR DRIFT AF DE KOMMUNALE TRÆER

Helsingør Kommune ejer flere tusinde træer i skove, parker, byrum, langs veje og ved offentlige institutioner. Pleje og vedligeholdelse af træerne er tilrettelagt for at sikre deres sundhed og vitalitet så længe som muligt, samtidig med at der tages hensyn til de øvrige funktioner, som træerne deler plads med.

FÆLDNING OG BESKÆRING AF KOMMUNENS TRÆER

Fældning og beskæring skal:

- Sikre frirum ift. færdsel og trafik
- Opstamme og fastholde et træs form
- Holde fredede udsigter åbne
- Modvirke at lysåbne naturtyper gror til og bliver skyggefulde
- Fremme vital kronestruktur for udvalgte træer
- Sikre at et træ ikke er til fare
- Sikre funktion af vejbelysning og trafiktavler

Træer fældes eller beskæres ikke alene af følgende årsager:

- Skygge for naboejendom (bygninger, solceller, haver m.v.)
- Nedfald af blade, mindre grene, frugt eller pollen
- Manglende udsigt fra naboejendomme
- Dårligt udsyn til butikker eller reklamer
- Ekskrementer fra fugle og insekter
- Forringelse af signal ved antenner og paraboler

Kommunen beskærer kommunens mange knudebeskårne lindetræer for at fastholde træernes karakteristiske form.

RISIKOTRÆER

Et risikotræ er kendetegnet ved at udgøre en betydelig fare for mennesker eller ejendom, fordi rodnet, stamme og/eller krone er så svækket, at træet eller store grene kan vælte eller knække uden varsel.

Risikovurdering

Helsingør Kommune udfører en systematisk risikovurdering af kommunale træer på steder med færdsel. Alle træer vurderes med 12 års mellemrum, og træer, der identificeres som risikotræer, inspiceres hyppigere – hvert eller hvert tredje år - afhængigt af deres tilstand. Risikotræer registreres digitalt for at sikre effektiv opfølgning.

Træets placering spiller en væsentlig rolle i vurderingen. Træer tæt på opholdsarealer eller trafikerede områder anses for at udgøre en større risiko. Samtidig tages der hensyn til træets bevaringsværdighed; ældre træer med høj biologisk værdi eller karaktertræer forsøges bevaret så længe som muligt.

Tiltag ved risikotræer: Håndtering af træer, der udgør fare

Træer, der udgør en umiddelbar fare, vurderes i forhold til iværksættelse af nedenstående tiltag. Øvrige risikotræer overvåges og vurderes med få års mellemrum. I naturprægede områder fældes risikotræer kun, hvis de udgør en konkret trussel mod sikkerheden på stier eller veje.

Hvis et træ vurderes til at være til væsentlig fare for personer eller bebyggelse, kan et eller flere af følgende tiltag udføres (i prioriteret rækkefølge):

1. For træer med høj biologisk eller arkitektonisk værdi, overvejes muligheden for afspærring og skiltning, så risikoområder er markeret. Kronestabiliserende tiltag (støtte eller opbinding) kan anvendes, evt. sammen med pkt. 2.
2. Træets krone reduceres for at mindske vindens påvirkning. (evt. sammen med pkt. 1).
3. Trækronen nedskæres (topkapning), så der efterlades en højstamme, der med tiden kan udvikle sig til en træruin. Trækronen efterlades i en bevoksning i nærområdet*.
4. Træet fældes og efterlades i en bevoksning i nærområdet*.

**Hvis muligt*

Træet til venstre er allerede krone-reduceret, mens træet til højre viser tegn på svækkelse (tørre skudspidser).

OPBYGNING AF DØDT VED I SKOVE OG PARKER

Mængden af dødt ved i en bevoksning spiller en vigtig rolle for biodiversiteten, fordi det skaber levesteder og fødegrundlag for insekter, svampe, mosser, laver, fugle og pattedyr. For at dette element skal få en væsentlig betydning for biodiversiteten, øger kommunen mængden af dødt ved i parker og skove.

Det gør vi ved at:

- Efterlade kvas, store grene, stammer og stød i bevoksningsbunden.
- Bevare 'stående dødt ved', dvs. udgåede eller stærkt svækkede træer, som endnu ikke er væltet. Sidstnævnte skal samtidig vurderes og forvaltes ud fra retningslinjerne for risikotræer.
- Lade væltede døde træer blive liggende.

Mængden af dødt ved skal opbygges over tid, og skal gerne udgøre mindst 20-50 m³ pr. hektar for de mest naturskovprægede bevoksninger.

GENTILPLANTNING

Kommunen ønsker overordnet at bevare og øge antallet af træer i kommunen. Dog kan der opstå situationer, hvor andre hensyn vejer tungere. Dette kan for eksempel omfatte trafiksikkerhed, infrastrukturprojekter, fældning af risikotræer eller naturpleje.

I disse og lignende tilfælde gælder følgende retningslinjer for gentilplantning:

- Når et fritvoksende træ fældes, erstatter vi med et nyt træ.
- Når et karaktertræ fældes, erstatter vi med et nyt træ.
- Træer, som indgår i en allé eller træække, udskiftes med nye træer. Tidspunktet for udskiftningen baseres på en landskabelig vurdering af alléens samlede udtryk.
- Når kommunen tynder ud i bevoksninger, erstatter vi ikke træerne, da der her er tale om bevoksningspleje. Fældning er nødvendigt for at de øvrige træer kan udvikle en sund kronestruktur.
- Når vi fælder træer i forbindelse med naturpleje, erstatter vi ikke træerne, da formålet med fældningen primært er at undgå træernes skyggevirkning.

Størrelse og udformning af erstatningstræer beror på en konkret vurdering. Et erstatningstræ bør være så stort som muligt for at retablere træets funktioner, men samtidig tilpasses det specifikke voksested og træets mulighed for rodudvikling.

Liggende dødt ved i et kommunalt skovområde. De døde grene og stammer fjernes ikke, men efterlades i skovbunden til gavn for svampe og insekter.

FORNYELSE AF PARKTRÆER

Vi laver løbende vurderinger af sundhedstilstanden af parktræer. Er flere af træerne svækkede eller udgåede, indplantes nye træer over forholdsvis lang tid for at skabe en god aldersspredning af træerne.

Der vælges forskellige træarter for variationens skyld – både biologisk, men også visuel variation.

VALG AF TRÆARTER

I naturområder vælges altid hjemmehørende arter* ved træplantning. Der lægges derudover vægt på at opnå en stor variation af træarter for at fremme biodiversiteten og skabe en robust træbestand, der er modstandsdygtig over for klimaforandringer.

I bymiljøer og parker skal træerne indgå i det samlede arkitektoniske udtryk, og der vælges træer, som er egnede til voksestedet - også om mange år. Der plantes fortrinsvist hjemmehørende arter. Generelt plantes der ikke frugttræer i rabatter langs veje og stier.

**Se bilag 1: Liste over hjemmehørende træer og buske*

SIKRING AF GODE VÆKSTVILKÅR VED TRÆPLANTNING

Sunde og vitale træer indebærer, at træets økologiske behov tænkes ind fra starten, når der plantes træer.

- Plantehullet skal opbygges, så der plads til en sund rodudvikling, og det skal sikres, at træets rødder får vand og ilt i de rette mængder fx ved at der laves permeabel belægning omkring træerne i det omfang, træet har brug for. Der skal etableres løs bund eller lignende tiltag for at sikre afdræning.
- I anlægsfasen tages stilling til beskyttelse af træet mod rodskader i forbindelse med fremtidigt grave- og belægningsarbejde, fx med rodbarrierer.
- Nyplantede træer opbindes og vandes med vandingsposer i mindst 3 år efter etablering.
- Nyplantede træer og eksisterende saltpålsomme træer beskyttes mod vejsalt med saltværn efter behov.

*Skolevejsprojekt på Nørremarken.
Nyplantede træer med vandingsposer
og beskyttende steler.*

Forskønnelsesprojekt i Lundegade. De gamle piletræer havde dårlige vækstbetingelser og hang ud over vejen. De blev erstattet med Almindelig røn og placeret med større afstand til bygningerne. Træernes areal er frit for belægning og afgrænset fra fortov, vej og p-pladser for at undgå rodkomprimering.

FORHOLDSREGLER VED GRÆSSLÅNING, GRAVEARBEJDE, KØRSEL MED TUNGE MASKINER, MM.

Kørsel med tunge maskiner, gravearbejder og græsslåning i træers rodzone kan forårsage betydelige skader. Disse aktiviteter kan direkte beskadige rødder og stammedele eller forringe træernes evne til at optage ilt, vand og næringsstoffer på grund af jordkomprimering. For at beskytte træerne under kommunale opgaver i nærheden af deres rodzoner følges nedenstående forholdsregler:

Medarbejdernes faglige kvalifikationer

Kommunens medarbejdere, der arbejder med græsslåning og lignende opgaver omkring træer, har gartneruddannelse eller er sidemandsoplært. Dette sikrer, at medarbejdere er opmærksomme på at holde afstand til træerne under arbejdet for at undgå skader.

Uslået græs omkring træer og valg af maskiner

Græsset slås ikke i en radius på mindst 1 meter fra stammen for at undgå direkte barkskader. Trafiksikkerhedshensyn kan dog nødvendiggøre slåning tættere på træets stamme, fx ved vejtræer. I mange af kommunens parker er træerne derudover placeret i områder med naturgræs, som kun slås 0-1 gang om året for at fremme biodiversitet og minimere forstyrrelser.

Når arbejdet tilrettelægges, vælges for så vidt muligt letvægtsudstyr for at minimere belastningen på træernes rodnet. Store og tunge maskiner anvendes kun, når det er absolut nødvendigt. Alle traktorer er udstyret med græsdæk, som er særligt skånsomme mod terrænet.

Gravearbejde tæt på træer

Gravearbejde inden for drypzone undgås for så vidt muligt. Planlægning af nødvendigt gravearbejde i nærheden af træer indledes med en grundig dialog med de udførende parter og gravearbejde udføres manuelt, hvis det alligevel er nødvendigt at grave tæt på rødderne. Evt. blottede rødder pakkes ind i fugtige jutesække for at undgå udtørring.

Forebyggelse af skader på vejtræer mm.

Kommunen udfører frirumsbeskæringer på vej- og bytræer. Beskæringen skal forebygge knækkede grene og udføres ved at beskære kronen, så der er tilstrækkelig plads til passage af både biler og maskiner, samtidig med at træernes sundhed og struktur bevarer.

Afskærmning og beskyttelse

Kommunen opstiller for så vidt muligt byggepladshegn uden for træernes drypzone. Dette beskytter ikke blot barken, men det mest aktive rodnet. Stammebeskyttelse alene anses for utilstrækkeligt.

Drypzone

Et træs drypzone refererer til det område på jorden, der svarer til trækronens udbredelse. Det er også det område i træernes rodsystem, hvor rødderne ligger nærmest overfladen og er mest aktive i optagelsen af vand og næringsstoffer.

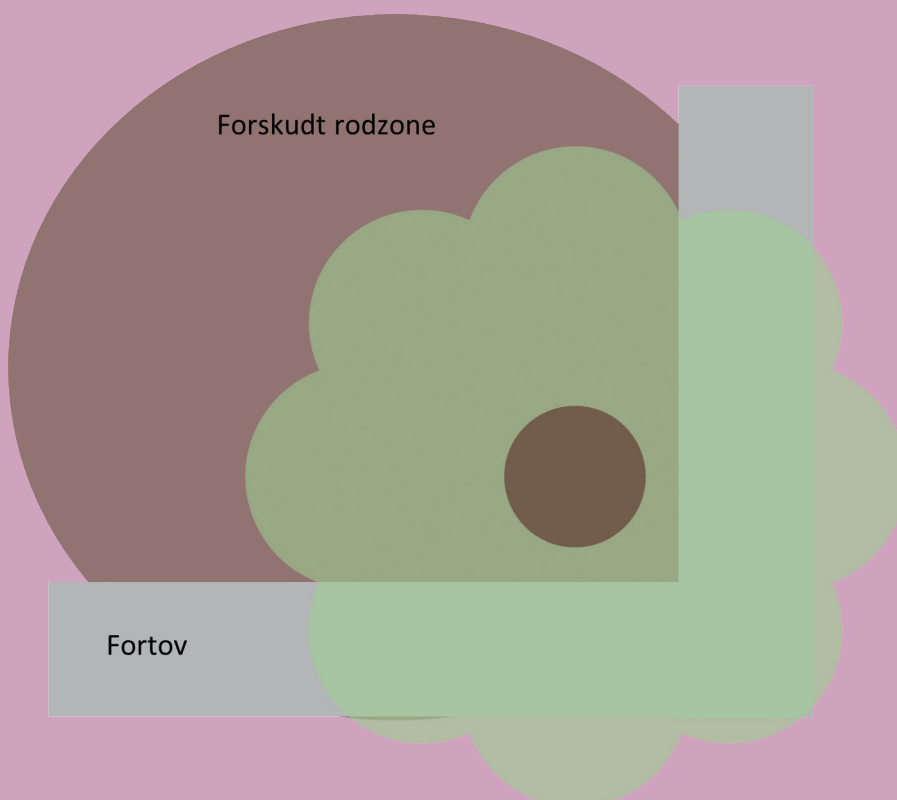
Drypzone anvendes ofte som begreb til at definere det område omkring træets stamme, hvor man skal være meget opmærksom på at undgå gravearbejde eller tunge belastninger, der kan skade træets rodsystem.

Rodzonen omfatter det område under jorden, hvor træets rødder vokser og optager vand, næringsstoffer og ilt. Rodzonen kan strække sig langt ud over træets krone og drypzone, da træers rødder ofte breder sig horisontalt 1,5 til 3 gange trækronens diameter.

En forskudt rodzone refererer til en situation, hvor et træs rodsystem ikke er jævnt fordelt omkring stammen, men derimod forskudt i en bestemt retning. Dette kan skyldes forskellige faktorer som:

- Træer, der ofte udsættes for stærk vind, udvikler ofte flere rødder på den vindudsatte side for at sikre stabilitet.
- Hvis jorden på den ene side af træet er mere frugtbar, løs eller har bedre vandtilførsel, vil rødderne ofte søge i den retning.
- Bygninger, veje, fortove eller rørledninger kan begrænse rodvæksten i én retning og tvinge rødderne til at udvikle sig forskudt.

En forskudt rodzone kan have betydning for træets stabilitet og sundhed, især hvis rødderne beskadiges på den dominerende side. Når man arbejder med beplantning, anlægsarbejde eller træpleje, er det vigtigt at tage hensyn til dette for at undgå svækkelse af træet.

RETNINGSLINJER FOR KRAV TIL BESKYTTELSE AF TRÆER VED GRAVETILLADELSER, ANLÆGS- ARBEJDER, BYGGERI, OPLAG, MV.

Gravearbejde, kørsel med tunge maskiner, oplag mm. i forbindelse med ledningsarbejde og anlægs-sager mm. risikerer at beskadige træerne. Derfor stiller kommunen krav om at eksisterende træer beskyttes mod skader på stammedele, store grene og rødder i forbindelse med grave- og rådigheds-tilladelser.

GRAVE- OG RÅDIGHEDSTILLADELSER

Generelle vurderingskriterier

I forbindelse med udstedelse af en grave- eller rådighedstilladelse laver kommunen et samlet skøn i forhold til behovet for at stille vilkår om særlige hensyn til træer i vejprofilet.

Helsingør Kommune vurderer de konkrete forhold ud fra følgende kriterier, hvor alle træer som udgangspunkt betragtes som bevaringsværdige:

- Træets alder, art og tilstand.
- Træets robusthed over for forstyrrelser i rodnettet.
- Træets placering i forhold til ledninger og øvrige installationer.
- Meromkostninger ved at tage hensyn til træet – eventuelt at anvise et andet ledningstracé, der ikke berører træer.
- Årstid og vejrforhold under arbejdet, f.eks. om der skal fugtes rødder i en tørkeperiode, eller frost-sikres i en vinterperiode.
- Erstatningsværdi, hvis træet må erstattes.

Gravetilladelser

Ved gravetilladelser vurderes i hvert tilfælde muligheden for at indarbejde følgende minimumskrav:

- Ved grave- og anlægsarbejde må der ikke graves i en beskyttelseszone omkring træer svarende til træernes drypzone (se ovenstående grafik), dog min. 2,5 m fra stammen.
- Passage af vejtræer inden for kronen (drypzonen) skal ske gennem føringsrør, der placeres ved hjælp af boring eller jordtryk.
- Nødvendigt gravearbejde inden for beskyttelseszonen skal aftales særskilt med Helsingør Kommune.
- Rødder større end 5 cm i diameter må ikke beskadiges. Det gælder også uden for beskyttelseszonen.
- Jord i beskyttelseszonen må ikke komprimeres med kørsel, tunge maskiner eller med oplag af jord, maskinel, containere o. lign.
- Hvis borgere eller entreprenører beskadiger et træ, stilles der erstatningskrav.

Kravet om føringsrør har til formål at beskytte træernes rødder ved i højest mulige grad at undgå blot-lægning og bevare jordens bæreevne, så risikoen for væltende træer minimeres. Selvom rodskader ikke helt kan undgås, anses denne metode for at være den mest skånsomme, da rødderne forbliver dækket, hvilket er at foretrække frem for frigravning.

Hvis boring eller jordtryk ikke er muligt, kan der stilles vilkår om håndgravning. I tørre perioder kan det desuden være påkrævet, at rødderne overdækkes med fugtige jutesække, halmmåtter eller lignende for at undgå udtørring. Rødder må ikke overrisles eller vandes direkte, da det skyller de mikroskopiske finrødder væk.

Rådighedstilladelser

Oplag af materialer eller udstyr inden for træernes rodzone tillades som udgangspunkt ikke, da det kan skade rodnettet. Hvis det er nødvendigt at arbejde tættere på træerne, skal der iværksættes særlige foranstaltninger for at beskytte dem. Dette kan fx omfatte brug af sand og køreplader, opsætning af hegn eller anden form for beskyttelse omkring træstammerne. Det er kommunen, der i hvert enkelt tilfælde fastsætter de konkrete vilkår for tilladelsen.

VEJ- OG ANLÆGSPROJEKTER

I vej- og anlægsprojekter skal indarbejdes de nødvendige hensyn til træerne for at skabe langtidsholdbare og funktionelle løsninger.

Nye træer i vejprojekter

Træer og beplantning spiller en vigtig rolle i mange anlægsprojekter og indgår ofte som en del af det samlede projekt. Træer i vejprojekter skaber visuel guidning, der hjælper trafikanter med at aflæse vejens forløb.

Dette kan fx være:

- En række træer langs vejen for at tydeliggøre vejstrækningen.
- Træer på midterøer i rundkørsler eller ved indsnævring, så trafikanterne ikke overser anlæggene.

I entrepriser med plantning af nye træer skal det sikres, at træerne får gode betingelser for overlevelse. Ved plantning af nye træer eller supplering af eksisterende beplantning skal følgende som minimum tages i betragtning:

- Etableringsperiode: Hvor lang tid skal entreprenøren stille garanti for træernes overlevelse?
- Plante huller: Hvordan skal plantehullerne etableres?
- Valg af arter: Hvilke træarter passer bedst til området, og hvilke arter trives i projektets omgivelser?
- Ammetræer: Skal der plantes ammetræer sammen med trægrupper for at sikre gode vækstbetingelser?

Særlige hensyn til træer

Ved anlægsarbejder fremgår det af opgavebeskrivelsen, hvis der er særlige hensyn, der skal tages i forhold til træer. For hver sag foretages en konkret vurdering for at finde den rette balance mellem hensynet til at bevare træer og målet om at gennemføre det specifikke anlægsprojekt.

Et eksempel er projektet 'Cyklistløsning langs Gl. Hellebækvej'. Her blev det i opgavebeskrivelsen for rådgiverudbuddet præciseret, at:

"På sydsiden af Gl. Hellebækvej ligger et stort boligområde, mens nordsiden grænser op til skov. En sti i skoven kan indgå i løsningen, men der skal tages hensyn til fredede træer og diger langs Gl. Hellebækvej."

Derudover blev det i ydelsesbeskrivelsen for rådgiveropgaven understreget, at:

"Løsningen skal tage hensyn til det naturskønne område og de natur- og kulturværdier, der findes i projektområdet."

RETNINGSLINJER FOR TRÆER I BYUDVIKLING OG PLANLÆGNING

Natur i byen spiller en vigtig rolle, både i forhold til klima, dyreliv og menneskers trivsel. Vi ønsker at give naturen og træerne plads i byen både med øje for de klima-, miljø- og sundhedsmæssige fordele, men også af æstetiske hensyn med fokus på at skabe smukke grønne og inviterende byrum, hvor det er rart at være.

TRÆER I BYEN

Træernes betydning for byens grønne struktur

Træerne er en vigtig del af byens grønne struktur og oplevelsen af byen som grøn. Træerne er fordelt på både private og offentlige arealer og indgår som et naturligt element – fra det solitære træ i gården til rækken af træer rundt om torvet.

De understøtter indfaldsvejene som en smuk ankomst til byen, giver byrum, pladser, torve og gade-forløb karakter og identitet og udgør et arkitektonisk og rumdannende element. Og ikke mindst kan træerne være levesteder for byens insekter og fugle.

Træernes sanselige dimension i byen

Træerne tilfører en sanselig dimension i bybilledet med variationer af farver og stemninger, som ændres i takt med årstidernes skift. Kronernes forskellige tæthed, højde og form lader lyset filtrere igennem i et foranderligt spil af lys og skygge, og bladenes raslen i vinden har en afslappende effekt. På varme sommerdage gør træer byrummet mere behageligt at opholde sig i, da det kan være rart at kunne søge skygge under trækrone.

Udfordringer ved at plante træer i byområder

Det er vanskeligere at plante et træ i en bymæssig kontekst end der er ved at plante et træ i et naturområde, som er træets naturlige miljø. Jo længere fra sine naturlige omgivelser et træ plantes, jo større udfordringer ligger der i at få det til at trives.

Valget af træarter, samt hvor og hvordan træet plantes, skal overvejes, da nogle arter trives bedre i et bymiljø end andre. Rødderne søger plads, næring og vand, og når de vokser tæt på overfladen, kan rødderne løfte asfalten og skabe ujævne overflader på fortovet eller cykelstien. I byen er det hensigtsmæssigt med arter med mindre invasive rodnet og derudover at have fokus på rodvenlige underlag, så det sikres, at rødderne har plads og kan få vand og næring.

Selvom det kan være forbundet med udfordringer at etablere og pleje træer i byen, bør problemstillingerne håndteres og vejes op mod alle fordelene. Det er derfor fortsat ambitionen i videst muligt omfang at bevare og plante flere træer, når det lader sig gøre, fordi træer i byen har så mange herlighedsværdier.

1: Kølende skygge på Axeltorv fra den formelle stammehæk, der indrammer pladsen.

2: Platantræet, buske og stauder skaber et rart, grønt gårdhavemiljø.

3: "Torvestemning" under Lindetræerne i Toldkammeret.

4: Lys-/skyggespil fra de store parktræer i Karmeliterklostret.

TRÆER I UDVIKLINGEN AF NYE BYOMRÅDER

Integrering af træer i byudvikling

Når der byudvikles, skal træer søges integreret. Ved at indtænke træer i planlægningen fra begyndelsen, kan træerne sikres optimale vækstbetingelser. Anvendelsen af forskellige træarter tilfører forskellige oplevelser og indtryk, men det gør også, at der opnås et mere modstandsdygtigt miljø overfor spredning af artsspecifikke sygdomme.

Træerne er med til at understøtte byens mikroklima og styrke økologiske forbindelser, dvs. grønne forbindelser og sammenhænge hvor dyr og planter har mulighed for at sprede sig. Det kan fx være sammenhænge fra byområder til naturområder.

Bevaring og planlægning for træer i nye projekter

Når der planlægges for nye projekter, skal der tages stilling til bevaring af eksisterende værdifulde træer. De bedste byudviklingsprojekter er dem, der formår at bringe stedets kvaliteter i spil og med videre i en ny fortælling, herunder også træerne, som i nogle situationer også kan have en kulturhistorisk værdi.

I lokalplanlægningen, for såvel kommunale som private arealer, skal der stilles krav til og fastlægges bestemmelser om omfang af ubebyggede arealer, grønne områder, typer af beplantning, antal af træer, placering og arter m.v. Ligeledes er der også mulighed for i lokalplanen at fastlægge bestemmelser om en minimumsbiofaktor, så der derved kan sikres en vis kvalitet i bynaturen.

Når naturen trækkes ind i udviklingen af nye områder, er det med til at øge borgernes livskvalitet og velbefindende. Derudover er det også med til at fastholde Helsingør som en kommune med grønne og levende byområder.

TRÆER I BOLIGOMRÅDER OG VILLAHAVER

Bevaringsværdige træer i boligområder

De gamle fuldkronede træer, som ses rundt i boligområderne, har en særlig værdi. Nogle er allerede udpeget som bevaringsværdige i lokalplaner, fordi de tilfører områderne en markant grøn profil. Det har stor betydning, at der også langs vejene i villaområderne er træer, som i kraft af størrelse og placering indgår i det grønne vejbillede, da det spiller en rolle i opfattelsen af kommunen som en grøn kommune.

Der vil være fokus på udpegning af bevaringsværdige træer i lokalplanlægningen, som styrker og understøtter det grønne vejbillede.

Ved vurderingen af bevaringsværdige træer tages der udgangspunkt i træets æstetiske kvaliteter samt det enkelte træs samspil med omgivelserne, hvor følgende parametre vil indgå i vurderingen:

- Træets fremtræden
- Omgivelser
- Overordnet sundhedstilstand
- Økologisk funktion
- Eventuelle gener
- Potentialer.

Øverst: Sjølundparken i Hellebæk, opført i slut 1970'erne i kanten af Hamtermølleskoven. Sjølundsparkens træer og grønne hække integrerer stedets store naturværdier mellem kyst og skov.

Nederst: Kingohusene, tegnet af Jørn Utzon og opført 1957-61, er et fint eksempel på hvordan arkitektur, landskab og beplantning er tænkt som en helhed.

Træernes betydning for villaområdernes karakter

I villahavernes bælte ud mod vejene er træerne ofte en vigtig del af områdets karakter, hvad enten de står på fremtrædende placeringer, i en samlet helhed eller i sig selv er store, flotte træer, der qua deres beliggenhed eller størrelse fremtræder markant i vejbilledet. Sådanne træer udpeges som bevaringsværdige i lokalplaner for at bevare og sikre den æstetiske helhed i villaområdernes grønne strøg og bidrager til at fastholde det grønne vejbillede. Villahaverne supplerer kommunens naturområder som en samlet grøn helhed.

Vurdering og fældning af bevaringsværdige træer

Når et træ er fastlagt som bevaringsværdigt i en lokalplan, kræver fældning en dispensation fra kommunen. Dispensation gives typisk, hvis træet er dødt eller er i risiko for at vælte. Ved bygge- og anlægsprojekter kan hensynet til et sundt, bevaringsværdigt træ medføre, at kommunen giver afslag på dispensation. Ved vurdering af bevaringsværdige træer lægges der vægt på træets æstetiske kvaliteter, sundhedstilstand, samspil med omgivelserne og dets langsigtede bidrag til at forskønne og styrke det grønne vejbillede.

Der er ofte en sammenfald mellem ejendommen bevaringsværdig bebyggelse og bevaringsværdige træer, hvor høj arkitektonisk kvalitet og grønne omgivelser forstærker hinanden. Hvis kommunen dispenserer til fældning i forbindelse med et projekt, stilles der krav om genplantning af et erstatnings-træ på ejendommen. Erstatningstræet skal være tilstrækkeligt stort til hurtigt at genetablere træets æstetiske og rumlige funktioner på den specifikke lokalitet, men skal samtidig passe til voksestedet og have mulighed for en sund rodudvikling.

SAMMENFATNING AF RETNINGSLINJER FOR TRÆER I BYUDVIKLINGEN

- Det skal altid overvejes om der er mulighed for at plante nye træer i sammenhæng med Helsingør Kommunes egne anlægs- og byggeprojekter.
- Eksisterende træer på offentlige arealer i byrum og langs vejene skal som hovedregel bevares. Fældes et eksisterende træ, skal det erstattes med et nyt, medmindre det ikke er fysisk muligt, eller det sker som led i en udtynding for at skabe bedre plads og vækstbetingelser for tilbageværende træer.
- Erstatningstræer skal være så store som muligt for hurtigt at genetablere træets æstetiske og rumlige funktioner. Træets størrelse skal samtidig passe til voksestedet og have mulighed for en sund rodudvikling.
- Der skal plantes flere træer langs større indfaldsveje, der understøtter en smuk ankomst til byen. Der er samtidigt fokus på at bevare værdifulde landskabelige og kulturhistoriske udsigtskiler, ligesom der skal tages hensyn til trafikssikkerhed.
- Når der plantes træer på offentlige arealer, er der fokus på at sikre gode vækstbetingelser, og vælge træart ud fra den kontekst og sammenhæng som træet skal indgå i.
- Ved udarbejdelse af nye lokalplaner for kommunale såvel som private byudviklingsprojekter overvejes det altid at plante nye træer og medtænke træer som en helhedsorienteret løsning i samspil med arkitekturen.
- Der udpeges bevaringsværdige træer i lokalplanlægningen, der understøtter det grønne vejbillede eller som har en særlig karakterfulde betydning.
- Træer som skal bevares eller er udpeget som bevaringsværdige i en lokalplan skal beskyttes mod gravearbejde inden for træets drypzone, dvs. sige i et omfang der mindst svarer til træets krone.

Øverst: Villavej i Snekkersten. Træerne til venstre er udpeget som bevaringsværdige i Lokalplan 1.222 Det Gamle Snekkersten.

Nederst: Markant, enkeltstående træ ved etagebeboelsen på Bragesvej. Selve bygningerne er udpeget i temalokalplan for bevaringsværdig bebyggelse, men ikke træet.

LOVGIVNING OG BESKYTTELSE

Træer i Danmark er beskyttet gennem forskellige love og regler, der sigter mod at sikre deres bevarelse i både urbane og naturlige områder. Lovgivningen har potentiale til at sikre beskyttelse af træer i både land- og byområder, men de fleste træer er ikke omfattet af bestemmelser, der beskytter mod rodskad-er, fældning eller beskæring.

Habitatbekendtgørelsen

Træer kan være beskyttet af habitatbekendtgørelsen, hvis træet har økologisk betydning for arter på habitatbekendtgørelsens bilag IV, da yngle- eller rastesteder for disse arter er streng beskyttet i EU. Det kan navnlig være relevant for gamle træer med hulheder og revner, hvor der kan leve fx flagermus eller sjældne insekter. Bekendtgørelsen anvendes ved planer eller projekter, der kræver en myndigheds-tilladelse.

Naturbeskyttelsesloven

§ 29 i naturbeskyttelsesloven beskytter de træer, som er yngle- eller rastesteder for habitatbekendtgørelsens bilag IV. Det betyder, at habitatarterne er fuldt ud beskyttet på samme måde som hvis det forudsætter en tilladelse til at fælde træet efter en særlov. Miljøstyrelsen er myndighed.

Artsfredningsbekendtgørelsen

Artsfredningsbekendtgørelsen kan beskytte træer mod fældning, hvis træet er redetræ for visse fuglearter. For de fleste træer gælder det dog, at fældning er tilladt, men kun i bestemte perioder af året. Artsfredningsbekendtgørelsen administreres af Naturstyrelsen.

Planlov

I både by- og landområder kan kommunen fastsætte bestemmelser for beskyttelse af træer gennem lokalplanlægning, hvilket betyder, at der kræves dispensation til fældning eller beskæring af bevarings-værdig beplantning. Det er ejers ansvar at sætte sig ind i, hvilke træer, der er beskyttet i lokalplaner. Der kan derudover fastsættes bestemmelser om anlæg af ny beplantning i lokalplanlægningen for byudviklingsprojekter.

Fredninger

Fredning af træer kan ske af kulturhistoriske, naturmæssige eller landskabelige årsager. Træer eller bevoksninger, som er udpeget i fredninger, kan have særlige bestemmelser vedrørende bevarelse, beskæring, fældning mv. Kommunen er tilsynsmyndighed på fredningsbestemmelser og skal kontak-tes i alle tilfælde, hvor der sker ændringer omkring et fredet træ. Fredningsnævnet træffer afgørelse i dispensationssager.

Miljøvurderingsloven

Projekter som industrianlæg, vejanlæg, byggeri mm. vil kræve en miljøvurdering (VVM) eller en screening for krav om miljøvurdering (VVM) afhængig af projektets placering, omfang, karakter og genevirkning.

Berører projektet træer og grønne områder, og hvis træer skal fjernes eller beskæres, vil det blive vurderet i forhold til miljøpåvirkningen. Kommunen er som udgangspunkt myndighed for afgørelser og tilladelser efter Miljøvurderingsloven.

Skovloven

Fredskov beskytter et skovareal i forhold til at overgå til anden anvendelse. Fredskov beskytter skoven som helhed, men er svagere i forhold til beskyttelsen af de enkelte træer. Skovloven har dog bestemmelser om bevaring af dyrs levesteder i skovene, som kan indebære restriktioner på fældning af enkelte træer for at beskytte specifikke arter. Skovloven administreres af Miljøstyrelsen.

Bekendtgørelse om lov om offentlige veje mv.

Grave- og rådighedstilladelser udstedes efter lov om offentlige veje mv. Vilkår for tilladelser efter lov om offentlige veje mv., skal som udgangspunkt kunne tillægges et trafikalt hensyn. Det betyder at træerne kun sagligt kan beskyttes med vilkår, hvis træerne er en del af vejens profil og indretning.

I et fælleskommunalt vejledningsparadigme er følgende formulering vedrørende gravning ved træer anvendt:

"Ved passage af træer inden for kronen (drypzonen) skal det aftales med vejmyndigheden, hvordan arbejdet kan udføres med hensyntagen til det enkelte træ. Dette gælder både træer på offentlig vej og træer på privat grund."

Det er Helsingør Kommune, der i hvert enkelt tilfælde fastsætter de specifikke vilkår, der gælder for en konkret gravetilladelse.

HÅNDHÆVELSE

En kommune håndhæver lovgivning inden for sit myndighedsområde ud fra de beføjelser, der er fastsat i den relevante lovgivning. Kommunen har pligt til at sikre, at ulovlige forhold bringes i overensstemmelse med gældende lovgivning. Kommunen vurderer selv, hvilken håndhævelsesmetode der er nødvendig i hver enkelt sag.

Tilsyn

Kommunen fungerer som tilsynsmyndighed i mange af de nævnte lovområder. Som tilsynsmyndighed har kommunen pligt til at reagere, hvis den bliver gjort opmærksom på et ulovligt forhold. Det kan være at kommunen bliver gjort opmærksom på fx en ulovlig træfældning eller manglende etablering af plantebælter i henhold til en lokalplan. Derimod har kommunen ikke en generel forpligtelse til løbende at føre opsyn.

Påbud og standsningsmeddelelser

Hvis kommunen konstaterer, at en igangværende aktivitet overtræder loven, kan den udstede en standsningsmeddelelse, som kræver, at aktiviteten straks ophører. I tilfælde af ulovlige træfældninger eller gravearbejder kan skaden dog allerede være sket, før kommunen bliver opmærksom på forholdet. Kommunen kan pålægge et påbud om lovliggørelse af det ulovlige forhold.

Dette kan være:

- Fysisk lovliggørelse: Et krav om at genoprette den oprindelige tilstand.
- Retlig lovliggørelse: En efterfølgende tilladelse eller dispensation til den pågældende aktivitet.

Som udgangspunkt skal retlig lovliggørelse af et ulovligt forhold behandles på samme måde, som om forholdet var blevet søgt om på forhånd.

Politianmeldelse

Ulovlige træfældninger eller skader på træer kan medføre, at kommunen anmelder forholdet til politiet med henblik på bødestraf.

Det sker typisk i alvorlige tilfælde, hvor:

- træerne ikke kan genoprettes.
- de biologiske værdier forbundet med træerne er gået permanent tabt.
- der er udvist grov uagtsomhed i forhold til lovgivningen.

Erstatning ved skader på kommunale træer

Hvis kommunale træer beskadiges, beskæres eller fældes uden tilladelse eller i strid med krav og aftaler fastsat i tilladelser og dispensationer, stilles et erstatningskrav, som fastsættes ved brug af værdisætningsnormen for træer VAT 19. VAT 19 er en branchenorm, som angiver, hvad det skadede træes værdi er.

Ved værdisætningen tages der stilling til forhold som art, alder, placering, størrelse, sundhed og etableringsomkostninger. Det er hele træet, fra rødder til kronen, der indgår i den samlede vurdering. Det vil sige, at erstatningskravet kan stilles, ligegyldigt om skaden er opstået på rødder, stamme eller krone.

Hvis gerningsmanden er ukendt eller vedkommende ikke er villig til at betale erstatningen, politianmeldes sagen med oplysning om træets værdi og med krav om erstatning. Grove overtrædelser vil dog altid blive politianmeldt med krav om straf, uanset om gerningsmanden er villig til at betale erstatning. Erstatningskravet og straffen (bøden) for at foretage en ulovlighed afgøres af domstolene.

TRÆERNES BETYDNING

KLIMA

Træer spiller en vigtig rolle i at håndtere klimaforandringer og forbedre bymiljøer.

CO₂-binding

Træer fungerer som kulstoflagre, hvor de optager CO₂ fra atmosfæren gennem fotosyntese og opbevarer kulstof i deres biomasse (stammer, grene, rødder). Denne proces hjælper med at reducere mængden af drivhusgasser i luften. Når man planter ny skov, bidrager skovområderne til at lagre store mængder CO₂ og drives skovene bæredygtigt, er træ en varig ressource, som vil forny sig selv ved genvækst.

Temperaturregulering i byer

Træer bidrager til at regulere temperaturen i byer ved at skygge for bygninger og asfalt, hvilket reducerer varmeø-effekten. Gennem frigivelse af vanddamp fra blade og skygge giver træer en kølende effekt, der sænker temperaturen og gør byområder mere behagelige, især i varme somre.

Beskyttelse mod ekstreme vejrphenomener

Træer fungerer som en naturlig barriere mod ekstreme vejrphenomener, såsom kraftige regnbyger og storme. Deres rodsystemer stabiliserer jorden og reducerer risikoen for jordskred. Vandtolerante træer kan desuden indgå i naturbaserede klimasikringsløsninger.

Varmeøer opstår i byer, når overflader som asfalt og beton holder på varmen, samtidig med at der er færre træer og vegetation til at køle luften.

På varme sommerdage kan der derfor være en temperaturforskel på 3 til 10 grader mellem byens bebyggede områder og de mere naturlige landområder.

SUNDHED

Træer og skov har en betydelig indvirkning på menneskers sundhed.

Forbedring af luftkvaliteten

Træer bidrager til at forbedre luftkvaliteten ved at absorbere CO₂ og frigive ilt, hvilket giver en renere og sundere atmosfære. Træer renser luften for partikler fra trafikforurening og afkast fra brændeovne i villakvarterer, som kan forværre luftsvejsproblemer.

Stressreduktion og mental velvære

Træer og natur giver mental velvære, såsom øget afslapning, forbedret humør og højere koncentrationsevne. Grønne områder i byen fungerer som små pauser, hvor man kan søge ophold og rekreation. Sådanne steder er vigtige samlingspunkter, hvor mennesker mødes.

Fysisk aktivitet og udeliv

Skove og grønne områder tilbyder optimale muligheder for fysisk aktivitet som gåture, løb, cykling og andre udendørsaktiviteter, som kan forbedre den fysiske sundhed og bidrager til en sundere livsstil.

At opholde sig i eller kigge på grønne områder og skove er en kilde til mental sundhed og kan reducere stress.

*En skovsti
i Teglstrup Hegn.*

VAND

Træer spiller en vigtig rolle i beskyttelsen af vandressourcer. De indgår i vandkredsløbet, beskytter mod erosion og hjælper med at sikre rent drikkevand gennem skovrejsning.

Træers rolle i vandkredsløbet

Træernes fordampning spiller en central rolle i vandkredsløbet. Når det regner, optager træerne vand både gennem deres rødder og ved at fange det på bladene. Vandet fordampes derefter fra bladene, både fra dråberne på overfladen og gennem spalteåbningerne i bladene. Et stort træ kan fordampe mere end 40.000 liter vand på et år – det svarer til, at et enkelt træ potentielt kan absorbere den årlige nedbør for et område på 50 m².

Træer langs vandløb

Spredte træer langs vandløb er med til at skabe variation i vandløbet og giver skygge i åen, så solen ikke opvarmer vandet så intenst. Det betyder, at vandet bliver koldere med større iltindhold, til gavn for fisk og smådyr. Fisk har mulighed for at finde skjul i træernes rødder og vandløbsinsekter kan finde hvilepladser på grenene. Derudover bidrager træerne til at stabilisere brinkerne og mindske erosion og sandvandring.

Skovrejsning som beskyttelse af drikkevandsressourcer

Skovrejsning er en effektiv og naturlig metode til at beskytte drikkevandsressourcer. Når skov plantes på landbrugsjord over drikkevandsreservoirer, undgår man sprøjtning med pesticider. Det betyder, at sprøjtegifte effektivt holdes adskilt fra grundvandet – den vigtigste kilde til vores drikkevand.

Skyggende træer
omkring Egebækken

BIODIVERSITET

Træer og skove er vigtige for biodiversiteten, da de skaber levesteder og understøtter en bred vifte af arter.

Levested for mange arter

Træer, krat og skove udgør hjem for et væld af arter, herunder fugle, insekter, svampe, små pattedyr og planter. De tilbyder varierede levesteder som blade, bark, rødder og stammer, hvor forskellige organismer kan finde føde, beskyttelse og ynglesteder. En sund skov rummer et komplekst økosystem med træer i alle livstadier, også i nedbrydningsfasen. Alle disse arter er afhængige af træerne for deres overlevelse. Gamle skove er vigtigere for naturen end unge, nyttilplantede skove, men øges skovarealet generelt, er der plads til både bæredygtig skovdrift og urørt skov.

Træer i det åbne land

Levende hegn, alléer, små bondeskove, frugtplantager mv., der oprindeligt blev anlagt for praktiske formål, har over tid udviklet sig til økologiske korridorer, hvor forskellige dyre- og plantearter kan leve. Det bidrager til øget biodiversitet i området, især i det dyrkede land, hvor naturlige levesteder kan være begrænsede.

Forbedring af byens biodiversitet

Sammen med andre grønne områder som parker og haver hjælper bytræer med at bevare og fremme et mangfoldigt dyre- og planteliv i det urbane landskab. Store, gamle parktræer er særligt vigtige, da de tilbyder levesteder for mange arter og giver føde og beskyttelse for et bredt spektrum af liv.

Et stort, gammelt træ har talrige arter knyttet til sig i et komplekst samspil. Træet kan både være levested og fødegrundlag for arterne. Føde findes i form af fx frugter, frø, blade og sukkerstoffer. Også under jorden sker der næringsstofudveksling mellem træets rødder og jordens mikrofauna.

Øv. tv.: Moskus-træbuk på elletræ, der er svækket af svamp.

Øv. th.: Stor Flagspætte med unge. Spætten foretrækker træer, der er syge eller døde, når de skal hakke redehuller. Føde finder spætten også i skoven i form af insektlarver eller koglefrø. Foto Stig Nygaard

Ned tv.: Store parktræer i Sommeriva-parken. Mens græsplænen har ganske lidt naturværdi, har bevoksningen både og struktur- og artsvariation og dermed meget bedre betingelser for plante- og dyrelivet.

Ned th.: Krumskællet Skælhat på bøgestamme. Et væltet dødt træ, hvor stamme og grene får lov at ligge i skovbunden, kaldes 'dødt ved'. Også i dette stadie er træet et helt økosystem.

LANDSKABER OG KULTURHISTORIE

Træer gør landskaber smukke og interessante. Foruden deres umiddelbare visuelle værdi, bærer de også en historisk dybde, der tilføjer landskabet ekstra lag af betydning.

Landskabelig skønhed

Træer bidrager til landskabets visuelle skønhed og mangfoldighed. De skaber variation i farver, former og teksturer, som ændrer sig med årstiderne, og de kan fungere som naturlige fokuspunkter i landskabet.

Spor i landskabet

Træbevoksede diger er tydelige fysiske markører i landskabet og er en del af de landskabsmæssige strukturer, som definerer et områdes udseende. De kan skabe visuelle linjer, der guider øjet gennem landskabet, og markerer de historiske veje, ejendomsskel eller grænser, som har været betydningsfulde i datiden.

Kulturarv

Træer kan være del af kulturarven og bidrager til landskabets tidslige dybde og identitet, som for eksempel store, gamle ege eller stynede lindetræer i historiske haver og parker.

Marienlyst Slots renæssancehave med lindeallérne, som formentlig stammer fra 1700-tallet, er fredet kulturarv.

Øv.tv: Kongens Have med de ikoniske, store ege på toppen af kystskrænten. Træerne er en del af den romantiske have.

Øv.th: Solnedgang bag et bredkronet, solitært træ ved Gurreholmvej skaber interessante kontraster mellem lys og skygge.
Ned.tv: Udsigt i Ræveskiftet. Træerne i det nære og fjerne perspektiv giver rumlig dybde.
Ned.th: Træerne på diget understreger digets forløb.

Øv tv: Spidsløn på stranden foran Kronborg Strand-park. En del af stedets identitet.

Øv th: Det store platantræ på Havnetorvet virker visuelt samlende og gør torvet hyggeligt og indbydende.

Ned tv: Træerne bag Marienlysts portnerhus danner en smuk ramme, hvor bygningens og træernes former og farver balancerer mellem kontrast og harmoni.

Ned th: Bøgetræer og en bøgehæk indrammer et parkeringsareal. En praktisk, men visuelt mindre attraktiv del af byens infrastruktur.

ÆSTETIK OG ARKITEKTUR

Udover klima- og biodiversitetsmæssige fordele tilfører beplantede områder og træer i bybilledet også æstetisk værdi. Samspeilet mellem det byggede og det ubebyggede miljø udgør en helhed, et bylandskab, der danner rammerne om byens liv.

Forbedring af byens visuelle udtryk

Træer tilføjer grønne elementer og varieret struktur til byens landskab og bygninger. Træer kan give kontrast til moderne bygninger eller komplementere historiske bygningers karakter, hvilket skaber en æstetisk balance mellem natur og menneskeskabte miljøer.

Årstidsvariation

Træernes årstidsbestemte forandringer som blomstring, løvfarver om efteråret eller snebelagte grene om vinteren skaber visuel dynamik og skønhed.

Stedets identitet

Træer kan definere og forme områder som parker, torve, gårdhaver og alléer og skabe indbydende og behagelige steder at opholde sig i med kølende skygge og afskærmning. Enkelte træer eller alléer kan være særligt karakteristiske for bymiljøet og fungere som 'landmarks', der giver identitet til et sted.

Når der plantes træer langs veje, dæmper det trafikhastigheden, fordi byrummet bliver mere indbydende at opholde sig i

Rækken af knudebeskårne lindetræer i Strandgade forener et formelt med et naturligt formsprog.

BILAG 1:

LISTE OVER HJEMMEHØRENDE TRÆER OG BUSKE

Der findes 70-80 hjemmehørende træer og buske i Danmark. Herunder er oplistet de 40 mest forekommende og mest anvendelige arter (Skov- og Naturstyrelsen, 1989).

Ask (<i>Fraxinus excelsior</i>)	Kirsebær, Fugle- (<i>Prunus avium</i>)
Asp, Bævre- (<i>Populus tremula</i>)	Kornel, Rød (<i>Cornus sanguinea</i>)
Avnbøg (<i>Carpinus betulus</i>)	Kvalkvæd (<i>Viburnum opulus</i>)
Benved (<i>Euonymus europaeus</i>)	Lind, Småbladet (<i>Tilia cordata</i>)
Birk, Dun- (<i>Betula pubescens</i>)	Løn, Spids- (<i>Acer platanoides</i>)
Birk, Vorte- (<i>Betula pendula</i>)	Navr (<i>Acer campestre</i>)
Bøg (<i>Fagus sylvatica</i>)	Pil, Femhannet (<i>Salix pentandra</i>)
Eg, Stilk- (<i>Quercus robur</i>)	Pil, Grå- (<i>Salix cinerea</i>)
Eg, Vinter- (<i>Quercus petraea</i>)	Pil, Selje- (<i>Salix caprea</i>)
El, Rød- (<i>Alnus glutinosa</i>)	Ribs (<i>Ribes rubrum</i>)
Elm, Storbladet (<i>Ulmus glabra</i>)	Rose, Blågrøn (<i>Rosa dumalis</i>)
Ene (<i>Juniperus communis</i>)	Rose, Hunde- (<i>Rosa canina</i>)
Fyr, Skov- (<i>Pinus sylvestris</i>)	Rose, Æble- (<i>Rosa rubiginosa</i>)
Gedeblad, Dunet (<i>Lonicera xylosteum</i>)	Røn, Almindelig (<i>Sorbus aucuparia</i>)
Hassel (<i>Corylus avellana</i>)	Røn, Selje- (<i>Sorbus intermedia</i>)
Havtorn (<i>Hippophae rhamnoides</i>)	Slåen (<i>Prunus spinosa</i>)
Hvidtjørn, Almindelig (<i>Crataegus laevigata</i>)	Solbær (<i>Ribes nigrum</i>)
Hvidtjørn, Engriflet (<i>Crataegus monogyna</i>)	Tørst (<i>Frangula alnus</i>)
Hyld, Almindelig (<i>Sambucus nigra</i>)	Vrietorn (<i>Rhamnus cathartica</i>)
Hæg, Almindelig (<i>Prunus padus</i>)	Æble, Vild (<i>Malus sylvestris</i>)

